

Reálné a praktické myšlení v hospodářském životě • Asociace

Rudolf Steiner

Praktické myšlení v hospodářském životě

(Chtěl bych upozornit, že v hospodářském životě skutečně záleží na tom, abychom mysleli hospodářsky. Myslet hospodářsky však znamená mít představy o výrobě a spotřebě, jejichž průběh má určité účinky na jednu nebo druhou stranu; a se svým fyzickým zdarem či zmarem se zkrátka v tomto hospodářském procesu nacházíme. S oblíbenými názory si přitom nelze nic kloudného počít. Kdo se například domnívá, že něčeho dosáhne prostě redukcí [nebo expanzí] množství peněz, podle toho, jestli ceny stoupají nebo klesají, ten ukazuje, že si o hospodářském procesu neudělal příliš reálné představy. Takovým stanovením hodnoty peněz, jaksi redukcí množství peněz nebo i zcela určitou expanzí apod. se vůbec ničeho nedosáhne. Neboť v okamžiku, kdy už nebude možné spekulovat s penězi, se bude spekulovat se zbožím [...] a tady vůbec není nutné měnit množství peněz, nýbrž všelijakými machinacemi lze velmi lehce dosáhnout toho, aby ceny určitého druhu výrobků klesaly nebo stoupaly, zatímco jiné výrobky vůbec nemají zapotřebí dávat podnět k takovému klesání a stoupání.

Vytvoření asociací

Vůbec celá ta myšlenka indexování peněz - nehledě na to, že dokud je v některé z rozhodujících zemí zlatá měna, o tom nemůže být ani řeči - je ryze utopistická. Chci to jen naznačit, museli bychom to podrobně probrat, ale celá ta Gesellova myšlenka není nic než myšlenka, která se zrodila z naprosté neznalosti hospodářského života jako takového. Chce-li někdo skutečně zasahovat do hospodářského života tak, aby to k něčemu bylo, pak se bude jednat o to, aby nezasahoval do peněz, nýbrž aby živým způsobem zasahoval do spotřeby a výroby. Tady je důležité, aby se vytvořily asociace, které budou mít možnost uplatňovat skutečný vliv na hospodářský proces. Samozřejmě, že když se jednou tu nebo onde vytvoří asociace, pak je sice v zásadě možné, že budou správné, ale příznivý vliv vůbec nebudou moci uplatňovat. Ten mohou uplatnit teprve tehdy, až asociativní princip začne na základě trojčlennosti sociálního organismu skutečně rázně působit. Lidé se však neustále ptají: Jak se vytvoří asociace?

Vážení, dokud se lidé přou, jestli se tedy mají na jedné straně spolčovat výrobci do asociací a na druhé straně spotřebitelé do družstev a vzájemně něco dojednat, dotud není myšlenka asociací ani v nejmenším uskutečněna. U asociací se samozřejmě nejedná o to, aby zasedly nějaké komise a vytvořily asociace apod., nýbrž o to, aby se tyto asociace utvořily z hospodářského života samotného.

Nezbytná je znalost potřeb a možnost zasahovat do výroby

Jedná se o to, aby se pomocí reálných opatření vytvořil náležitý vztah mezi výrobou a spotřebou ve všech možných oblastech. Pak vznikne ona základní buňka hospodářského života a vznikne cena, která bude přiměřená celému životu, takže ten, kdo něco zhotoví, nějaký výrobek, řekněme pár holínek, za něj pak dostane tolik, kolik potřebuje při svých potřebách, dokud zase nezhotoví stejně dobrý pár holínek. Nejde o to, abychom se nějak domlouvali na ceně, abychom vytvářeli statistiky apod., nýbrž o to, abychom pracovali tak, že spotřeba bude přiměřená výrobě. A to je možné jen na základě toho, že spotřeba bude určovat výrobu. Když se uvedou příklady, je to zcela zřetelné. Jde o to, aby se o potřebě a potřebách apod. jaksi neblábolilo, ale aby člověk byl v potřebách doma. O to, aby byl na jedné straně spřízněný se spotřebou a na druhé straně dokázal zasahovat do výroby tak, aby ji bezprostředně vedl k uspokojování potřeb. Nezáleží na tom, abychom vytvářeli tolik a tolik čísel a posílali je z jednoho místa na druhé, nýbrž na tom, aby v asociaci byli živí lidé, kteří budou vědět, jak mohou zprostředkovávat mezi spotřebou a výrobou.

Myslet reálně, nikoli abstraktně

Chtěl jsem poukázat na to, že je třeba snažit se myslet skutečně hospodářsky. A jestliže jsou kladeny otázky, jak se to má s těmi hospodářskými asociacemi, pak je tomu tak, že by každý, kdyby chtěl, našel na místě, na kterém se nachází, dostatek podnětů k vytváření takových hospodářských asociací z věci samotné. Není samozřejmě možné přijít za mnou nebo za dr. Boosem nebo za někým jiným a říci: Jak mám založit asociaci? - a předpokládat, že by mělo být vytvořeno jakési impérium pro tvorbu asociací.

O to nejde. Jde o to, aby se lidé konečně pokusili přemýšlet a věcně uvažovat - o to jde. [•••]

Chtěl bych ještě poukázat na to, že když se diskutuje o takovýchto otázkách, musí člověk především reálně myslet a odvyknout právě abstrakcím. Ve vědě je sice také zlé, když si někdo vymýšlí všelijaké teorie; kdyby někdo například ve vědecké oblasti vyvinul teorii způsobem, jakým to dělá Gesell v hospodářské oblasti, kdyby si někdo takovouto teorii vymyslel ve vědecké oblasti, skutečnosti by mu přerostly přes hlavu; stačilo by pak, aby trochu snížil hodnotu těch teorií. V hospodářské oblasti se jedná o to, abychom skutečně prakticky zasahovali do bezprostředního života a mysleli prakticky. Praktické myšlení, to je přímo požadavek duchovní vědy. Duchovní věda myslí prakticky v duchovní oblasti; učí lidi prakticky myslet. Při tom nevznikají zamotané teorie. Duchovní věda lidi vychovává a bude je vychovávat také k praktické mu myšlení v hospodářském životě. A toto praktické myšlení je tím úkolem.

R. Steiner: Soziale Ideen, soziale Wirklichkeit, soziale Praxis II. GA 337b. Seminární večer, Dornach, 5. října 1920, str. 149nn.